

ВИВЧЕННЯ НИЩІВНОГО ВПЛИВУ ВІЙНИ НА ЕКОЛОГІЮ УКРАЇНИ

Ірина ІРХА, студентка факультету пожежної безпеки

НК – Ірина РУДЕШКО, старший викладач

Черкаський інститут пожежної безпеки імені Героїв Чорнобиля

Національного університету цивільного захисту України

У той час, коли весь світ із жахом міркує про те, чи застосує Путін ядерну зброю, Україна вже котрий місяць живе під загрозою ядерної катастрофи.

У перший день вторгнення російські військові захопили Чорнобильську АЕС, зона відчуження понад місяць була в окупації. Експерти фіксували підвищення рівня радіації [2].

На початку березня росіяни обстріляли енергоблоки найбільшої у Європі атомної станції - Запорізької АЕС. Вперше в історії людства військові свідомо стріляли та поцілили в атомний об'єкт. Росіяни розмістили на території ЗАЕС, яка досі перебуває під їх контролем, військову техніку, підривали боєприпаси.

Мішенню російських військ стала і Південноукраїнська атомна станція біля Миколаєва, над якою вони запустили три ракети. За оцінками експертів, загроза влучання в ядерний реактор була достатньо високою. Атомні станції не пристосовані для воєнних дій. Якщо на них станеться аварія, світ отримає другий Чорнобиль. Радіоактивне забруднення у разі руйнування АЕС зробить непридатними для життя значні території [1].

Те саме може статися, якщо Росія застосує тактичну ядерну зброю, діапазон ураження якої 25-30 км. Тут усе живе буде знищене з відповідними наслідками: проникаючою радіацією та радіоактивним зараженням місцевості.

Окрім радіоактивної небезпеки, обстріли та окупація підвищують ризик викидів токсичних відходів з промислових підприємств України. Найбільша їх кількість розташована на сході країни, де йдуть активні бойові дії.

Коли тривали зіткнення навколо столиці, і через обстріли спалахнули пожежі у Чорнобильських лісах, Київ був у топах по забрудненню повітря. Пожежі не могли швидко загасити, тому що територію контролювали росіяни. Зараз під загрозою великих пожеж залишаються значні території південної та східної України, а з наближенням літа ця загроза зростає.

Лісові пожежі вже виникають через бойові дії у лісах та поблизу, а також через недбалість при поводженні з вогнем. Ці пожежі фактично немає кому і чим гасити.

Кожна пожежа на нафтобазі також стає техногенною катастрофою. За підрахунками екологів, під час горіння нафти (пожежі на нафтобазі з кількома резервуарами) виділяється приблизно стільки ж атмосферного забруднення, скільки виробляє весь транспорт Києва за місяць [2].

Російські війська десятки разів влучали у нафтобази і заправки. Пожежі зі стовбами чорного токсичного диму не завжди вдається загасити швидко. Влучання снарядів у хімічні підприємства, у Рубіжному на Луганщині і в Сумах, призводили до витоків азоту і аміаку. Азот підіймається вгору, і люди можуть отримати опіки легень, втратити зір, а при великій концентрації - померти. Так само вгору підіймається удвічі легший за повітря аміак, що може проникати у вікна верхніх поверхів [1].

Забруднюють атмосферне повітря і хімічні речовини, які вивільнюються під час вибуху бомб і ракет. Їх уламки, потрапляючи у землю, отруюють її та ґрунтові води.

Тисячі російських танків і бронемашин забруднюють землю паливно-мастильними матеріалами, а спалені продовжують завдавати шкоду вже як металобрухт. В Україні і до війни були проблеми з відходами. По закінченню війни утилізація такої кількості металобрухту стане ще одним викликом. Переробка військового брухту є більш складним і трудомістким процесом. Це – канцерогенне сміття, і поки воно залишається на землі, отрує навколишнє середовище важкими металами, які потрапляють у ґрунтові води. У районах активних бойових дій якість питної води у криницях суттєво погіршилась.

Ще до повномасштабного вторгнення, отруєння підземних вод було справжньою екологічною катастрофою на Донбасі.

На невідконтрольних Україні територіях з 2014 року відбувається масове затоплення закритих або зруйнованих війною шахт. Тепер через інтенсивні обстріли не вдається відкачувати воду у шахтах по іншій бік фронту.

Шахтна вода, в яку потрапляють важкі метали і солі з гірничих порід, проникає у підземні води, забруднюючи їх цими токсичними речовинами.

Понівечена війною земля приховує у собі і інші небезпеки. Одна з найбільших – це залишки боєприпасів та замінування природних територій.

На сьогодні, за даними ООН, Україна – одна з найбільш замінованих країн світу. Понад 80 тисяч квадратних кілометрів території України потребують очистки від мін та вибухонебезпечних залишків.

Розмінування міст і сіл зазвичай проводиться доволі швидко, а ліси залишаються нерозмінованими десятиліттями.

Такі місця, зокрема на Поліссі, зберігатимуть сліди війни багато років [1]. Тут і досі знаходять снаряди та міни часів Другої світової війни.

Через війну та її наслідки в Україні може постати проблема з питною водою та опустелюванням [1]. Ще до війни Україна потерпала від недостатньої кількості води та її поганої якості.

За забезпеченістю питною водою Україна посідала 125-ту позицію зі 180 країн світу. Насамперед нестачу відчували східні та південні регіони, що лежать у басейні Сіверського Дінця, Південного Бугу, у Приазов'ї та Криму.

Стан прісноводних ресурсів прямував до статусу «дуже високий ризик», Через війну ця ситуація ще погіршиться. Обстріли очисних споруд, наприклад, у Василькові, руйнування водогонів та іншої водної інфраструктури, неможливість швидко її полагодити, вплинуть на якість і кількість води.

Наступний етап у цьому ланцюжку - поширення інфекційних хвороб.

На думку екологів, майбутнє довкілля напряму залежить від того, як саме українці будуть відбудовувати країну після війни.

Можуть збільшитися викиди через виробництво будівельних матеріалів та відбудову. Частина природних територій можуть віддати під забудову для відновлення населених пунктів, вже з'явилися нові сміттєзвалища з залишків зруйнованих будівель та «кладовища техніки».

В Україні вже щороку фіксують рекордний рівень спеки, питання зниження викидів в атмосферу є вкрай нагальним.

Коли будуть відбудовуватися міста, потрібно зробити їх більш екологічними, зменшити кількість автомобілів, прокласти велодоріжки, підвищити енергостійкість наших будинків [1].

Можливо, це - шанс не лише відмовитися від нафти й газу росії, але й позбутися залежності від викопного палива загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доповідь Інни Гоч з Всесвітнього фонду природи WWF-Україна.
2. Доповідь Міністра Захисту довкілля та природних ресурсів України Руслана Стрільця перед депутатами екологічного комітету Європарламенту 28.11. 2023 року:
3. Закон України про охорону навколишнього природнього середовища (ВВР України 1991, № 41 стаття 546, із змінами);